An.1240.

VITA SANCTI LVDOVICI, REGIS FRANCORVM EXIMII, EXCERPTA, VT OPINOR, EX ILLA QVAM CONSCRIPSIT GAVFRIDVS DE BELLO LOCO, IPSIVS REGIS CONFESSARIVS, DICTIONEM nonnihil expoliuit in gratiam Lectoris Fr. Laurentius Surius.

Avgv.25. Hæretici Albigenſes.

Exemplum inſignis cõtinentiæ in Rege.

I. BEATVS Ludouicus, Francorum piiſſimus Rex, patrem habuit Ludouicum Chriſtianiſſimum Regem, qui in Albigeſio & Comitatu Toloſano hæreticos oppugnauit. In reditu autem lethali correptus morbo, die decimo ad Montem Penſerium exceſſit è viuis, menſe Octobri, anno ab orbe redempto milleſimo ducenteſimo viceſimoſeptimo, vir vtiq; bene Catholicus & ſanctus. Nunquã corporis ſui vllam admiſit pollutionem, vnica vxore legitima contentus. Corpus eius exanime ad B. Dionyſij Eccleſiam apportatũ, iuxta patrem honorifice conditũ eſt. In eius locum ſucceſſit filius primogenitus Ludouicus Rhemis ab Epiſcopo Sueſſionenſi, quod Eccleſia Rhemenſis tum paſtore orbata eſſet, regia corona inſignitus & conſecratus, annos natus duodecim, aut circiter. Eius coronationi complures è præcipuis nobilibus, licet vocati eſſent, intereſſe noluerunt: quod propter dolorem defuncti Regis & regni deſolati, lachrymis & luctui illic potius, quam lætitiæ & iucunditati, ſe darent.

Blãcha mater S. Ludouici.

II. AT puer ſanctæ indolis, ſtrenuiſſimo patre orbatus, ſub tutela & moderatione matris Blanchæ, Regis Caſtellæ filiæ, permanſit: quæ illum tenerrime diligens, ex conſilio religioſorum hominum, præſertim Dominicanorum & Franciſcanorum, ſingulari cuidam magiſtro tradidit moribus ac literis inſtituendum. Ille vero pius puer & velut alter Salomon, ingenioſus & bonam ſortitus animam, præ ſuis coætaneis mire profecit in vtriſq;. A primis enim ætatis initiis, deditus fuit pietatis & ſanctitatis ſtudiis, ferturq; vitam omnem abſq; mortiferi peccati perpetratione exegiſſe. Eius vero ſanctitati gratulans Blancha mater: Mãllem, inquit, fili te mortuum cernere, quam creatorem tuum mortali crimine offendentem. Quæ verba vſq; adeo illius animo hæſere, vt diuina ipſum gratia protegente, nunquam in ſe eiuſmodi crimen admiſerit.

Nota vitæ miram innocentiam.

S. Ludouici vxor.

III. AGENTE autem matre & proceribus regni, anno ſalutis milleſimo ducenteſimo triceſimoquarto duxit vxorem Margaretam, Comitis Prouinciæ filiam, quæ Lutetiam venit intra octauas Aſcenſionis Chriſti, cum prius eſſet coronata apud Senones. Anno proximo dira fames afflixit Gallias, pſertim in Aquitana, ita vt homines inſtar iumentorum, herbis agreſtibus veſcerentur. Nam frumenti ſextarius apud Pictauos centum ſolidis veniebat. Sequenti anno Arſacidas ſenior Aſſaſſinorum, miſit nuncios in Franciam, quibus id mandati dederat, vt Regẽ Ludouicum interficerent. Sed Deo animum eius ad pacem & humanitatem inclinante, crudelis mandati pœnitẽtia ductus, miſit alios celeres nuncios, qui Ludouicum Regem admonerent, vt à primis legatis ſibi caueat. Cum autẽ priores nuncij diligenter inquirerentur, inuenti, ad Regem Ludouicum adducti ſunt. Iis conſpectis, Rex lætatus, vtroſq; nuncios muneribus afficit, Regi Arſacidæ non pauca magni precij munera, quibus pacis & amicitiæ ſtudioſum ſe declararet, per illos tranſmittit. Sed ab eo tempore plures ſuo corpori tuendo cuſtodes adhibuit, qui perpetuo clauas æreas ferrent.

Magna caritas annonæ.

IV. ANNO milleſimo ducenteſimo quadrageſimoſecundo, Ludouicus Rex duxit exercitum in Hugonem Marchiæ Comitem, quod is aduerſus Regem rebellãſſet, Henrici Angliæ Regis & Richardi fratris eius auxiliis fultus: qui ambo habebant vxores filias Comitis Prouinciæ, ſorores Reginæ Frãciæ: cum Hugo Comes vxorem haberet ipſius Angliæ Regis matrem. Anno quidem ſuperiori Ludouicus multam regni ſui militiam ad Saliminum conuocans, Alphonſum fratrem illic * militem creauerat, cui antea Iohannam, filiam Toloſani Comitis, vxorem dederat, cum Aruerniæ, Pictauorum & Albigẽſium terris quibuſdam. Voluit autem Rex, vt Hugo Marchiæ Comes Alphonſo ſe ſacramento deuinciret: q̃ cum ille detrectaret, ab vxore perſuaſus, Regis in ſe animos concitauit, adeo vt is anno altero cũ numeroſiſſimo exercitu in eius ditionẽ ingreſſus, aliquot * caſtra expugnaret, & nobiles amplius quadraginta captos, cum multis aliis partim Pariſios, partim aliò mitteret, in cuſtodia aſſeruandos. Interea vero Comitis Marchiæ vxor, quoſdam è ſuis, munerib̃us & promiſſis illectos, ad Regis Ludouici aulam miſit, qui Regem & fratres eius veneno tollerent è medio. Sed illi à Rege comprehenſi, in carcerem abducti ſunt. Commiſſum tandem eſt præliũ nõ ſine multa ſtrage Anglorũ, qui Hugoni Comiti ſuppetias ferebant. Nocte aũt Angliæ rex cũ Hugone Comite, relictis Santonibus, quo ex fuga ſe receperant, aufugẽte, ciueſq; eius vrbis mane claues Ludouico Regi obtulerũt. Eodem die Hugo filius Comitis Marchiæ primogenitus, ad Ludouicum Regem venit, cum eo de pace tractaturus. Poſtera luce Comes Marchiæ cum vxore aduenit, cum lachrymis & ſuſpiriis à Rege veniam petit, & impetrat.

* Pictonum ducem, habet Æmilij. * oppida.

Comitis Marchiæ ſtrages.

Ecſtaſis S. Ludouici.

V. ANNO Chriſti milleſimo ducenteſimo quadrageſimotertio, natus eſt Ludouicus primogenitus Ludouici Regis: atq; altero inde anno in lucem editus eſt Philippus ſecundus filius. Inde circa Idus Decembris Ludouicus Rex apud Pontiſaram ex morbo decumbens, adeo extra ſe raptus eſt, vt multi putarẽt eum iam plane obiiſſe. Sed ad ſe reuerſus, mox tranſmarinæ militiæ Crucem petiit, & accepit. Operam ſane dedit Rex ille piiſſimus, vt proles ſuas & verbis & exemplis ad amorem Dei, ad mundi contemptum, ad ſui cognitionem inſtitueret. Cum enim per ocium liceret vacare ſibi, inuiſebat liberos ſuos, & inſtar Tobiæ monita ſalutis dabat eis: docebat ante omnia timere Deum, & ab omni ſemper peccato abſtinere. Serta è roſis aut floribus confecta, aut alia id genus, non ſinebat eos ſexta feria in capitibus ferre, quod eo die Saluator noſter in ſuo capite tulerit è ſpinis contextam coronã. Cumq; non ignoraret, à deliciis caſtitati, à diuitiis pietati, ab honoribus humilitati magna impendere pericula, ſobrietati, humilitati, miſericordiæ dedit animum, à mundi, carnis & ſatanæ inſidiis ſolicite ſibi cauens: atq; cum Apoſtolo corpus ſuum caſtigans, & in ſeruitutem redigens, multo tempore intima veſte cilicina vtebatur: quaſi non eſſet vſus, dehortante eum confeſſario propter nimiam imbecillitatem, volebat vt idem confeſſarius p̃ quadam compenſatione diebus ſingulis quadraginta ſolidos Pariſienſes clanculum in pauperes erogaret. Semper ieiunauit ſextis feriis, nec iis diebus, præſertim in Aduentu & Quadrageſima, piſcibus aut fructibus veſci voluit, vigiliis, orationibus, & clandeſtinis abſtinentiis perpetim ſe affligens.

Optime inſtituit liberos ſuos.

1. Cor. 9.

Vtitur cilicio.

VI. QVANTO autem maior erat, tanto humilius & ſummiſſius, inſtar Dauidis Regis, ſe gerebat, & coram Deo p̃ pria exiſtimatione vilior ſibi videbatur. Quolibet ſabbato in loco ſecretiſſimo aliquot pauperum ſuis manibus abluebat pedes, lotos tergebat, terſos exoſculabatur. Deinde lauabat etiam illorum manus, & ſingulis certam pecuniæ portionem largiebatur. Crebro etiam centum viginti pauperibus, qui in eius aula quotidie abunde reficiebantur, atq; certis quibuſdam diebus & ſolennibus vigiliis duo entis pauperibus, priuſquam ipſe cibum ſumeret, ſuis manibus cibos apponebat. Semper & in prandio & in cœna prope ſe tres habebat ſenes inopes, iiſq; de poſitis ſibi ferculis humaniſſime tranſmittebat. Interdum ſcutellas & cibos, quos illi Chriſti pauperes manibus contrectauerant, offas præſertim quibus libenter veſcebatur, vt inde aliquid ederet, ad ſe reportari iubebat, Chriſtum pauperem in eius pauperibus venerans, dum non abhorret à cibis, qui ipſis ſuperfuerant. Vidit quandoque

2. Reg. 6.

Humilitas eius.

Multos alit pauperes. Itẽ benignitas eius in pauperes.

vnum

IV. vnum ex tribus illis pauperrimis non bene edentem. Iussit igitur pius & humilis Rex scutellam sibi propositam, cum cibo ad illum senem deferri: eamque, cum satis ille comedisset, ad se referri. Ita nimirum, vt interior animi eius humilitas in solius Dei cedebat honorem: ita exterior morum & habitus modestia & humilitas, cunctis mortalibus poterat esse virtutis incitamentum. Purpurea, aut viridi, aut alioqui preciosa veste, vel pellibus variis, & magni pretij, nolebat vti, maximè posteaquam primum è locis transmarinis rediit. Fidei propagationem summopere sitiebat. Itaque si quid ab inquisitoribus, quod ad fidem pertineret, esset ad eum relatum, id, aliis negotiis omnibus posthabitis, audiebat, & instar Phinees, magno zelo in Christianæ fidei violatores animaduertebat. Ciuis quidam Parisiensis blasphemiæ reus, illo iubente, cauterio in labiis iustus fuit. Ea enim pœna decreta erat ab ipso in eos, qui sceleratè iurarent & blasphemarent. Eam rem cum plerique caperent, & regem tyrannidis insimularent, ille ait: Equidem in meis labiis libens eiusmodi iustionem perpetuò feram: tantum vt impia iuramenta è regno meo profligentur. Decreuit quandoque pius Rex septennio peregrinari, & loca sancta inuisere: Venit igitur Perusium ad sanctum Ægidium Franciscanum instar pauperis peregrini & ignoti, vna cum sociis suis. Ostiario autem monasterii indicante Ægidio peregrinum quendam ipsius expetere colloquium, ille spiritu docente agnoscens quis esset, propere accurrit, pariterque flexis genibus, in mutuos ruunt amplexus & oscula, sed nihil loquuntur, cum vtrique alterius corpa-

Num. 25.

Is S. Ægidij fuit ex primis sociis S. Francisci.

teret.

VII. ANNO salutis millesimo ducentesimo quadragesimo octauo Crux prædicabatur in diœcesis Coloniensis pago, quem vulgo Bedonfrisium vocant. Ibi tam mense Maio feria sexta ante Pentecosten tres Cruces visebantur in aëre, vna candida versus Aquilonem, altera eiusdem coloris ad Austrum: tertia colore medio, in qua cernebatur suspensi hominis effigies extensis brachiis, & capite inclinato, atque in manus & pedes eius adacti clauis. Eaque medium tenebat inter alias locum, in quibus nulla cernebatur hominis figura. Alio tempore in Enchuse Phrysiæ oppido cum illic prædicaretur Crux, alia Crucis forma iuxta solem apparuit colore ceruleo, quam multi viderunt. In Traiectensi quoque diœcesi in Doccum, vbi sanctus Bonifacius martyr trucidatus fuit, Crux visa est in eiusdem martyris festo die, ingens sane & albi coloris, perinde ac si trabi altera trabs transuersim artificiose impacta esset. Creduntur autem bis apparuisse Cruces, ne quis ambigeret de prima apparitione: atque ita factum est, vt Coloniensis prouincia ad trecentas fere naues appararet.

Tres Cruces in aere.

VIII. ANNO Christi millesimo ducentesimo quadragesimo septimo, petente Ludouico Christianissimo Rege, magna Dominicæ Crucis portio Constantinopoli Parisios translata est. Proximo inde anno Rex Ludouicus sexta feria à Pentecoste iter transmarinum suscepit, multis eum è Lutetia cum Processionibus vsque ad sanctum Antonium deducentibus. Iuerunt cum eo Odo Tusculanus Episcopus, Apostolicæ sedis Legatus, & duo fratres Regis, Robertus Comes Atrebacensis, & Carolus Andegauensis Comes, cum vxoribus suis, & multis Franciæ Episcopis & nobilibus. Erat quidem etiam Alphonsus Comes Pictauiensis, Regis frater, Cruce signatus: sed eo anno, cum Blancha regina matre, ob regni tuitionem mansit domi. Die quinta & vicesima Augusti Rex cum suis in nauim ingressus, biduo sustinuit ventos secundos. Vicesimo octauo Augusti de à portu soluens, Christo duce, prospere nauigans, paulò antè beati Matthæi ferias nocte ad Cyprum appulit. Comitis Atrebacensis coniunx, quod esset prægnans, ab Aquis Mortuis in Franciam reuersa fuit. Rex verò consilio nobilium suorum & regni Cypri, quòd naues & triremes cum balistis necdum aduenissent, tum etiam propter impendentem hyemem & quasdam alias res vsque in Paschales ferias distulit profectionem suam. Interim rex Cypri & omnes ferè regni eius nobiles & Ecclesiarum præfecti siue prælati, Crucis signum accipiunt, & se cum Franciæ Rege, quocunque ipsos ducere velit, aduersum Saracenos profecturos iureiurando confirmant.

Magna S. Crucis portio Lutetiâ venit.

Rex sanctus nauigat in Syriam.

Venit in Cyprum.

IX. PER id tempus Sulthanus Ægypti, qui per ditiones Christianorum Damascum petere decreuerat, Regis Francorum cognito aduentu, consilium illud mutauit. Intercesserant enim illi inimicitiæ cum Damasci & Alapiæ Sulthanis. Ijsdem temporibus obiit Robertus Bellouacensis Episcopus, & comes Montisfortis, cum multis aliis eius expeditionis sociis. Porrò extremo ferè Decembri mense venerunt ad Ludouicum Regem nuncij à quodam Tartarorum principe, qui ipsius nomine multa eum salute impertirent. Ij ipso die Natiuitatis Christi fuêre cum Rege Ludouico sub sacrificio in Ecclesia, & ad prandium in aula eius: itidemque in festo Epiphaniæ: nec poterat in eis animaduerti, quod à Christianorum more discreparet. Literæ autem iussu Regis in sermonem Latinum conuersæ sunt. Cumque Rex diligenter de ipsorum principe & rebus Tartarorum ex iis percontatus esset, tandem dimisit eos, adiunctis nunciis cum literis & muneribus, quæ ad tartarorum Regem & ipsorum principem perferrentur. Misit etiam per eosdem nuncios suos Regi Tartarorum, quem Cham vocant, tentorium è purpura elegantissimè confectum, in quo res gestæ Saluatoris nostri graphice expressæ visebantur. Addidit etiam particulas Crucis Dominicæ literis humanissimè & Regem & principem adhortans, vt qui per gratiam suam eos vocâsset ad cognitionem nominis sui, illum accuratè colerent, & in eius amore semper permanerent. Misit vna literas suas Odo Legatus Pontificis ad Regem Tartarorum & principem supradictum, eorumque prælatos, ostendens ei, sacrosanctam Romanam Ecclesiam cupidissimè eos ceu filios charissimos complexuram, modò fidem orthodoxam constanter retinere, & Christi vicario morigeros se præbere velint. Eius legationis primarii, à Rege Francorum missi, fuêre frater Andreas Dominicanus cum duobus aliis eiusdem instituti fratribus, itemque duo Clerici & totidem ministri Regis, præfectique sunt octauo Calendas Februarij cum iis, quos diximus, nunciis Tartarorum. Porro F. Andreas, quem Rex illis præfecerat, non multo post ad Regem litteras misit, quarum exemplum vna cum principis Tartarorum literis, Rex matri suæ Blanchæ in Gallias perferendas curauit.

Legati Tartari eiusdã Christiani ad Regem.

Odo legatus Pontificis.

XI. INTEREA Ægypti Sulthanus, quem Babyloniæ vocant, vbi comperit Regem Ludouicum in Cypro hybernaturum, rursus Damascum ire contendit, per Hierosolymam proficiscens, in eam curam intentus, vt posset Alapiæ Sulthanum & ei fœderatos, se adiungere: sed ille Ægyptij Sulthani malitiam non ignorans, non fuit ausus ei fidem adhibere. Scripserunt autem Magister militum templi & Marestallus hospitalis Ludouico Regi, Sulthanum Babylonicum cum magno exercitu venisse in loca Gazæ propinqua, eo animo, vt sibi conciliaret Damasci & Alapiæ Sulthanos, metumque esse, ne Ioppen vel Cæsaream obsidione premat. Scripsit postea iterum Magister ille Regi quendam Sulthani Babylonici Admiraldum ad se venisse percontatum de voluntate Regis Francorum, quod dominus ipsius cuperet cum eo pacem componere. Ea verò res & Regi & nobilibus eius valde molesta fuit, maximè quòd Magister diceretur à Sulthano petiisse, vt Admiraldum ad ipsum mitteret. Mandauit ergo Rex per literas Magistro, ne deinceps eiusmodi nuncios iniussu suo admitteret, vel cum eis colloqui ausus esset. Affirmabant enim omnes, eo ingenio Syros esse, vt quantumcunque oppressi, nunquam primi velint induciarum mentionem facere, sed eo vsque id differre, donec multa instantia, vt eas faciant, inuitentur.

Marestallũ quidam vocant magistrũ stabuli equitum.

XII. EODEM tempore, quo Rex cum Regina Margareta, coniuge sua in Cypro morabatur, Armeniæ Rex eius aduentu comperto, ad eum spectabiles nuncios misit, Archiepiscopum Armenorum & alios aulicos, per literas eius se offerens voluntati: quos ille honorifice excepit. Dum autem didicisset, inter eum & Antiochiæ principem discordiam extitisse, misit ad vtrunque legatos suos. Illis vero suos quoque ad eum legatos mittentibus, duorum

annorum

annorum pactæ sunt induciæ Per id fere tempus capti sunt quidam, qui se dicerent à Sulthano Babylonico missos esse, vt Regem Ludouicum & primarios eius exercitus viros veneno enecarent. Tandem permultæ venere naues, cum magna militum manu, qui in insulis hyemauerant. Inde sabbato post Domini Ascensionem mandatum est, vt omnes ad Damiatam contenderent. Eodem die Rex soluit à Cypro, sed vi tempestatis bis in Cyprum reiectus est: vbi tum se iunxit illi princeps Achaiæ cum magnis subsidiis, itemq; Burgundiæ dux. Tum vero dant vela ventis, & sexto die veniunt in Ægypti conspectum, ac paulo post etiam Damiatæ, in cuius portu naues ancoris fixêre. Sed cum viderent in eo portu magna esse Turcorum præsidia, Rex communicato cum proceribus consilio, iussit vt die altero summo mane exirent in terram, eamq; eo loco occuparent, vbi inter ipsos & vrbem fluuius interesset. Eo ergo die, omnibus in triremes & alias naues sese recipientibus, Rex cum legato Pōtificis sacrosanctam gestans Crucem nudam & apertam, in cymba vehebatur, iuxta eum præcedente in alia cymba B. Dionysij vexillo, fratribus quoq; illius & aliis nobilibus & sagittariis comitantibus: atq; ita in terram egressi sunt, multis in hostes contortis telis, qui eos arcere magna vi nitebantur. In ea concertatione pene nulli ex Christianis vulnerati sunt: permulti autem Saraceni & eorum equi interfecti, & in iis tres proceres.

Rex soluit à Cypro.

Attende antiquū vsum S. Crucis, & vexillorum sanctorum

XII. Eodem die profligatis Saracenorum triēribus, Christianorum triremes fluuij ostia occuparunt. Hisce tam prosperis initiis feliciores etiam successus Dominus adiecit. Perterritis enim, qui intra vrbem erant, Saracenis virtute diuina, omnes in fugā versi, ex vrbe excesserunt, instructis prius ignibus, quibus vrbs conflagraret. Multi itaq; è castris Regis, per pontem naualem, quem satis integrum reliquerant Saraceni, in oppidum ingrediuntur: Rex quoq; certior factus, nonnullos è suis intromittit, fixis tentoriis suis ad pontem, vt si ita res posceret, suis suppetias ferret. Multus ibi commeatus repertus est ita vt multi affirmarēt, eam ciuitatem vi capi minime potuisse. Prosperant enim sibi in longum tempus Saraceni, ita vt diuino potius miraculo ea victoria tribuenda sit. Deinde vero ea ciuitate à mortuorum cadaueribus repurgata, igneq; extincto, Legatus Pontificis cum patriarcha Hierosolymitano, cum Archiepiscopis, Episcopis, & magna parte eorum, qui cōuenerant, itemq; Ludouicus Rex cum permultis aliis, nudis pedibus, præsente Rege Cypri cum non paucis nobilibus, in vrbem ingressi sunt: cumq; legatus ædem quandam prophanatam reconciliasset, & gratias egissent Deo, in honorem sanctissimæ matris Dei, ab eodem Legato sacrificium oblatum est. Rex autem constituit, Deo bene volente, illic canonicorum instituere collegium, qui Domino seruirent. Capta est Damiata, quam alij Eliopolim vocant, anno ab orbe redempto millesimo ducentesimo quadragesimo nono: mansitq; illic Rex tota æstate cum exercitu Christiano, donec fluuius detumesceret, qui exercitui periculum allaturus videbatur.

Damiata capitur à Christianis.

XIII. Eodem anno sub finem mensis Iunij, Alphonsus Pictauorum Comes & Regis Ludouici frater, matre Blanga ad regni defensionem relicta, iter ingressus est cum copioso milite, & sub finem Octobris ad Damiatam applicuit. Inde die Nouembris vicesimo Rex Ludouicus, tam nauali quam terrestri exercitu instructo, relicta Damiata, contra Saracenos mouit, qui tum apud Masseram, quam quidam Pharamiam vocant, frequentes conuenerant. In eo itinere non parum detrimenti illatum est Saracenis. Deinde cum ventum est ad pugnam paulo ante Christi natalem, multi ex eis cæsi sunt, complures Nili aquis extincti. Postea transmisso flumine non sine ingenti periculo rursus cum eis Chtistiani confligentes, multos trucidarunt, neq; sexui, neq; ætati parcentes. At vbi Saraceni didicerunt nostros temere progredi, resumunt animos, & in Christianos impetu facto, magnam etiam nobilium edūt stragem, in quibus fuit Robertus Atrebatensis Comes, frater Ludouici Regis. Tandem tamen nostris eo die victoria cessit. Proxima luce, iubente Rege, plures è Christianis flumen transgressi, Saracenorum euerterunt machinas, & pontes nauales instituerunt, vt possent nostri facile fluuium transire: Non diu post Saraceni, collectis viribus, omnia ex parte in Christianos summa vi & contentione irruunt, sed magno numero prosternuntur. Post dies aliquot in castra eorum venit Sulthani Ægyptij filius, (iam enim pater eius obiérat) quæ res auxit animos Saracenorum. At Christianorū res, occulto Dei omnipotentis iudicio, deteriores reddebantur, multis eorū morbo absumptis, ita vt ex trigintaduobus millibus vix millia sex superessent. Magna enim commeatus penuria laborabant, nec pauci fame & inedia periēre, Saracenis itinera obsidentibus, ne posset à Damiata commeatus adduci in castra Regis. Ea res coēgit eos Damiatam repetere. Die quinto Aprilis, illis iam proficiscentibus, Saraceni cum maximis copiis in eos incurrunt, ipsum Ludouicum sanctissimum Regem & duos frater eius Alphonsum & Carolum capiunt cum multis aliis, eosq; in carceres coniiciunt, multo fuso Christianorum sanguine, Deo fortassis propter quorundam peccata permittente, vel etiam, vt piissimi Regis virtus & patientia illustrior appareret.

Cæduntur Saraceni.

Multa Christianorum millia fame & morbo pereunt.

Sanctus rex capitur.

XIV. Porro autem sceleratissimi illi & impuri Saraceni, præter contumelias in Saluatorem nostrum iactatas, Christianis in spectantibus, Crucifixi effigiem flagellis verberârunt, & per summam ignominiam impie eam conspuentes, in Christianæ religionis dedecus pedibus cōculcârunt. Poterat sane facile elabi sanctus Rex, cum illi ad manum esset nauis, sed sponte illis se capiendum obtulit, vt posset captiuos Christianos, quorum erat ingens numerus, redimere. Egit postea apud Regem Sulthanus minacibus verbis de paciscendis induciis, de restituenda Damiata, de præstandis damnis sarciendisq; sumptibus, quos fecisset ipse à capta Damiata. Tandem initæ sunt induciæ decennales, his conditionibus, vt Sulthanus Regem Ludouicum & captiuos Christianos omnes è suis ditionibus liberos à se dimittat: vt Christiani retineant loca aliquot terræ sanctæ: porro Rex Ludouicus restituat Damiatam, & pro factis in illud bellum impensis octo millia Byzantiorum, reddatq; captiuos Saracenos omnes. His confectis induciis, Sulthanus, dum cum exercitu Damiatum proficiscitur, à quibusdam è suis, frustatim gladiis conciditur: moxq; grandi numero properant Saraceni ad Regis Ludouici tentorium, illum & Christianos omnes iugulaturi: Sed immensa Saluatoris virtus eorum animos fregit, mutataq; scelerata voluntate, postulant à Rege, vt stet pactis conuentis. Rex, cum nulla esset seruandę Damiatæ spes, maluit paciscī cum illis inducias, quam & se & Christianos omnes perdere. Itaque ad certum diem Damiata illis redditur, Rex & fratres eius & nobiles Franciæ, ditionis Hierosolymitanæ & Cypri, è carcere dimittuntur. Sperabat iam pius Rex, fore vt etiam reliqui captiui, vti conuentum erat, à Saracenis dimitterentur: sed cum diu expectâsset, ex duodecim millibus, ægrè quadringentos recepit, impiis illis Saracenis fidem iureiurando firmatam violantibus: qui etiam de cæteris rebus nihil voluere remittere, & quod est longe immanius, egregios quosdam iuuenes Christianos è captiuis illis coēgerunt impurissimi Mahometis profiteri sectam, Christiana religione abiurata. Imposuerant enim nudos enses ceruicibus eorum, & si qui nollent eis consentire, illos iugulabant. Ex iis quidam imbecilliores, à Christo ad Mahometem defecerunt: alij coronas martyrij, contempta morte, reportârunt.

Nota quos duces sequā tur Iconoclastæ.

Æmilij habet, octo millia auri pondo.

Perfidia Saracenorum.

XV. Cernens autem Ludouicus Rex Saracenos venire contra induciarum fidem, consuluit nobiles suos & milites religiosos, quid agendum ipsis videretur. Illis magna ex parte asserentibus, si quidem nunc recedāt, terras illas & captiuos in summum discrimen venturos: sin autem maneant ad tempus aliquod, posse inde vtilitatis nonnihil accidere Christianis, præsertim q; inter Ægyptium & Alapianum Sulthanos acerba extaret simultas: Rex pi mâluit hærere in Syria, quam res Christianorū & ipsius Christi, in ea desperatione tantoq; discrimine relinquere. Alphonsum vero & Carolum fratres suos ad Reginam Matrē consolādam remisit in Gallias. Acta sunt hæc anno

Christi

Christi millesimo dncentesimo quinquagesimo. Quis verò hic non agnoscat stupendum præpotentis Dei miraculum, gentem illam ferocissimam parcere tanto Regi? gentem cupidissimam Regem opulentissimum soluere captiuitate pro longe minori precio, quam obtinere potuissent? Rex autem quinque deinceps annis mansit in Syria, nec ociosus sanè, sed multos Saracenos ad Christi religionem traducens, multos captiuos redimens, & vrbes aliquot & castra egregiè communiens. Offendit tum apud Sidonem permulta cæsorum Christianorum corpora iam putentia, non pauca à feris belluis lacerata. Ea propriis manibus sepeliuit humiliter & deuotè, vsus opera quorundam è suis, qui illorum fœtorem vix ferre potuerunt. Quotidie autem manè flexis genibus Dauidicum Psalterium recitabat. Postquam aut rescituit de obitu matris Blanchæ, nobilibus ipsius id cōsulentibus, in Gallias reuersus est. Cum ergo nauigarent, tertia nocte nauis, quæ Regem habebat, bis tanta vi appulsa est ad ripem vel terræ lingulam, vt nautæ & alij illicò submersum iri putarent. Ea concussione excitati sacerdotes, clerici & cæteri, sanctum Regem inuenerunt coram sacrosancto Christi corpore deuotè orantem: omnesque in ea fuêre sententia, mortis tam præsens discrimen, eius meritis & precibus se euasisse.

Pius rex quinquennio hæret in Syria.

Precibus suis summum auertit discrimen.

XVI. INDE in Franciam reuersus Rex, summa omnium gratulatione excipitur, atq; ab eo tempore magis magisq; de virtute in virtutem proficiscens, ad omnimodam vitæ perfectionē peruenit. Etsi verò ab infantia cum illo creuerat miseratio, deinceps tamen euidentius eam declarauit in afflictos & inopes, quibus omnibus pro viribus opitulabatur. Iussit enim extrui domos hospitales, monasteria religiosorum, & in diuersis regni sui locis multas quotannis distribui pecunias iis, qui maiori pressi inopia videbantur. Multa Dominicanorum & Franciscanorum condidit cœnobia à fundamentis, multisque aliis pauperibus religiosis ecclesias & ædificia opportuna construxit, largis additis eleemosynis, Cæcis in qualibet ferè ciuitate & castello regni sui, domos ipsis congruas & opportunas benignissimè attribuit, certos illis prouentus assignans. Non pauca diuersorum Ordinum monasticorum cœnobia ex integro extruxit, & magnis ea redditibus instruxit: in quibus etiam non rarò miræ humilitatis & charitatis officia exhibuit, suis manibus humiliter ac deuotè seruiens ægrotis. Cum veniret Parisios aut ad alias vrbes, domos hospitales, in quibus magna erat male habentium copia, humanissimè inuisens, nulliusque morbidi deformitatem aut sordes refugiens, infirmis omnibus, flexis genibus ferçula offerebat. In Abbatia Regij Montis, Cistertiensis Ordinis, quam ille magnificè inprimis & condidit & ditauit, vt res ipsa testatur, crebro id genus officia præstitisse fertur. Erat ibi monachus quidam leprosus, quem fœdus ille morbus horridum & abominabilem reddiderat, naso eius & oculis planè corrosis & exesis. Ei sanctissimus Rex prandenti in os cibum & potum inferebat, absq; vlla abominatione officiosissime illi inseruiens genibus flexis, ita vt Abbas, qui tum aderat, & vix id intueri sustinebat, in gemitus & lachrymas prorumperet. Quamuis autem nulli indigenti sua benignitate non ferret opem, at illis tamen, qui diuino cultui & saluti animarum vacarent, liberalius & crebrius eleemosynas præstabat: solebatque dicere nonnunquam familiaribus suis de magnis illis eleemosynis, quas cōferebat quotannis Parisiis in fratres Dominicanos & Franciscanos: O Deus, quam bene collocatæ sunt hæ eleemosynæ in tot tantosque fratres, ex toto orbe terrarum Lutetiam aduentantes: vt quod hic ex diuinis scripturis hauriunt, in totum mundum effundant in honorem Dei & salutem animarum. Alias tum eius annuas, tum quotidianas eleemosynas quis vel enumerare queat?

Reuertitur in Franciā.

Benignitas eius in pauperes.

Multa extruit cœnobia.

Nota summam humanitatem & humilitatē.

Genibus flexis inseruit pauperibus.

XVII. PRÆCIPVA verò deuotione sanctas venerabatur reliquias, cultumque Dei & honorem sanctorum semper amplificare nitebatur. Parisiis in palatio regali sacellum elegantissimum extruxit, in quo sacrosanctam Domini Iesu coronam spineam, magnam sanctæ Crucis portionem, ferrumque lanceæ, quod Saluatoris latus fodit, admodum reuerenter reposuit cum multis aliis reliquiis, quas à Constantinopolitano Imperatore immenso labore & magnis impendiis acceperat. Cum in Ecclesia diuina officia persoluerentur, nullius admittebat colloquium, nisi aut necessitas cogeret, aut euidens vtilitas id poscere videretur: sed neque sic tamen, nisi breuiter & succincte, ne ipsius lachrymæ & pietas siue deuotio interturbarentur. Nam instar Ieremiæ, in precibus suis & exercitiis pietatis lachrymarum fontem sitiens, suo confessario quandoque in familiari colloquio fatebatur, nonnunquam sibi oranti diuinitus datas fuisse lachrymas, quæ per genas in os influentes, non solum cor, sed etiam os ipsius gustu suauissimo affecissent.

Sanctarum reliquiarū veneratio.

Christi corona spinea Lutetiæ.

Ierem. 9.

XVIII TANTA reuerentia sanctæ Crucis signum prosequebatur, vt si illud humi expressum vidisset, calcare pedibus ausus non esset: exegitque à multis cœnobitis, ne deinceps in suis monasteriis permitterent illud in pauimento effingi: & ficubi eam humi effictum esset, id penitus abolerent. Quam vero reuerenter annis singulis in parasceue ad adorandum sanctæ Crucis lignum, solutis capillis, flexis atque etiam nudis genibus accesserit, testantur eorum oculi, qui tunc eum sine lachrymis conspicere non potuerunt. Illum diem, in quo, vt paulò antè diximus, sacras reliquias à Constantinopolitano Imperatore acceptas, in palatij sacello collocauit, annua voluit solennitate celebrari, idque triduo, ita vt à primo die diuina officia peragerent Dominicani, secundo Minores, tertio alij monachi: atque ad eam rem magnas à Sede Apostolica condonationes siue Indulgentias impetrârat. Cum Saraceni ab eo exigerent, vt quæ cum ipsis pactus erat de numeranda pecunia pro sui & Christianorum liberatione, ea conditione firmaret, vt testaretur se velle Christi fidem abiurâsse videri, si non staret promissis: prorsus abhorruit, dicens: Etiamsi corpus occidatis, animam occidere non potestis. Sed eum quidam è suis dicerent: Sine peccato ita eum iurare posse: placide respondit: Ego verò vsque adeo hæc verba de neganda fide exhorreo, vt ea ore exprimere non possim. Orabant eum quidam, cum esset in locis transmarinis, vt nobilem quendam Saracenum, qui recens Sulthanum interfecerat, militem crearet, at ille respondit: Absit à me, vt vel pro seruanda vita, vel morte declinanda, quemcunque à Christiana religione alienum, balteo militari donare velim.

Nota tanti Regis reuerentiam erga signum Crucis.

XIX. IN regni administratione eam prudentiam & authoritatem adhibebat, vt sine acceptione personarum, controuersiis quorumque diligenter excussis, iustam ferret sententiam. Consiliarij eius & regni proceres, cernentes eum sapientia Dei præditum, & syncere atque ex animo diligebant illum, & non mediocriter verebantur. Cum autem formidaret pius Rex, causas pauperum non magnæ illis curæ esse, vt minimum, bis hebdomadibus singulis in loco publico residens, audiebat eorum querelas: & tum iustitia, tum misericordia eas expendens, celeriter eos expediebat. Duella, vt quæ iure essent vetita, ad nullius preces admittere voluit: sed alia ratione, quæ iuri consentanea esset, etiam magnatum maleficia castigabat. Et vt vsurarum immanis vorago obstrueretur, statuit, vt eos, qui per literas Iudæis aut alis publicè vsuras exercentibus se obligâssent, non cogerent ad solutionem iudices. Et quia verissimè dixit Esaias, Erit opus iustitiæ, pax: Deus iusto & pio Regi pacem, & regno tranquillitatem præstitit.

Eius iustitia in ferendis sententiis.

Duella & vsuras summopere detestatur.

XX. HABEBAT hoc peculiare à Deo munus, vt qui inter se discordia laborarent, eos vt plurimum conciliaret. Quam fuerit autem Deo grata tanti Regis summa humilitas, Rex regum omnium Christus Deus euidenti miraculo declarauit: Comes Gelriæ nuncium cum literis misetat Parisios, ilico rediturum. Ex eo reuerso fiscitabatur Comes, num Regem Franciæ Ludouicum vidisset. Tum ille subsannans, collumque contorquens: Vidi, inquit, vidi illum miserum papilardum Regem ad scapulas capitium gestantem. Vix verba finierat, & facies eius retrorsum acta ita contorta permansit. Tandem post multorum annorum curricula, quibus se in omni virtute exercuit sanctus Rex, certa ad eum fama allata de vastatione & periculis terræ sanctæ, instar Matathiæ cum filiis suis mala gentis Christianæ & sanctorum ferre non sustinens, Deo ipsum permouente, alteram suscepit nauigationem cum

Studium conciliandi discordes.

Vltio diuina in eius irrisorem.

1. Mach. 2.

tribus

tribus filiis suis comitibus, itemq; cum regni Proceribus & nobilibus, multaque populi frequentia. Cumq; iam naues conscensuri erant, filios suos blando vultu adspiciens, & primogenitum speciatim appellans, ait: Vide fili, vt ego iam grandæuus secundò hoc iter capessam, quando iam etiam Regina mater tua prouecta ætate est, & nos regnum nostrum, fauente Deo, absque vlla perturbatione obtinemus, diuitiis, delitiis & honoribus, quantum fas est, affluentes. Vide, inquam, vt Christi & Ecclesiæ eius causa non parcam senectuti meæ, nec me flectat desolatio matris tuæ, delitias & honores contemnã, opesque meas pro Christo impendam. Vide, vt te & fratres tuos & sororem primogenitam mecum ducam, simul etiam quartum filium ducturus, si aliquanto maturiori esset ætate. Hæc verò idcirco te audire volui, vt cùm post obitum meum ad regnum pertiger s, pro Christo & Ecclesia atque fide Catholica tuenda, nulli rei parcas, non vxori, non liberis, non regno. Volui enim & tibi & fratribus tuis de me ipso præbere exemplum, vt, si res postulet, vos similiter faciatis.

Attende quam prudenter instruat primogenitũ, vt sua sequatur vestigia.

XXI. ITAQVE anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo, Calendis Martijs, Ludouicus Rex Christianissimus, nihil fractus superiorum temporum laboribus & expensis, quas in priori expeditione fecerat, cum tribus liberis, Philippo, Ioanne, Petro, è Massiliæ portu soluit, adiuncto etiam sibi Nauarræ Rege, & permultis Ecclesiarum præfectis & nobilibus. Vt autem facilius terram sanctam recuperare posset, consultissimum eis visum est, vt regnum Tunetanum, quod magna in Syriam nauigantibus obijceret impedimenta, ante omnia in suam redigerent potestatem. Iam ceperant portum Carthaginis,* quæ Tunero haud procul abest, & ecce morbus, qui illo anno iis in locis mirè grassabatur, in Christianorum exercitum inuadit, ex Regis filiis tollit Iohannem, tollit ipsum quoque sanctissimũ Regem cum multis è nobilitate & plebe. Quam sanctè aũt & piè à vitâ migrârit Christianissimus Rex, gene reius Nauarræ Rex Tusculano Episcopo perscripsit. Nam correptus morbo, non cessauit laudare Deum, sæpe illam orationem interserens: Fac nos Domine prospera mundi despicere, & nulla eius aduersa formidare, & pro illis, quos secum adduxerat, ita orans: Esto Domine plebi tuæ sanctificator & custos. Morti propinquus, voluit se corporis Christi sacramento muniri. Cumque sacerdos id ei ostenderet, perquireretque, num crederet ibi esse filium Dei, respondit minus id apud se habere dubij, quam si videret Christum in ea forma, qua ascendit in cœlos. Iam supremum trahens spiritum, suspiciens in cœlum, ait: Introibo in domum tuam Domine, adorabo ad templum sanctum tuum, & confitebor nomini tuo. Quibus dictis, felicissime obdormiuit in Domino.

*qui.

Moritur piissimus rex cum multis aliis.

Nota certã eius fidem de Christi præsentia in Eucharistia

XXII. EIVS morte non mediocriter consternato Christianorum exercitu, & Saracenis lætantibus, Carolus Siciliæ Rex, in bellis strenuus, cum multo milite aduenit, animosque Christianorum confirmauit. Etsi autem longe plures essent Barbarorum, quam Christianorum copiæ, non tamen ausi fuerunt cum nostris instructa vtrinque acie committere, sed leuibus prælijs & crebris excursionibus non mediocriter vexârunt Christianos. Tandem obsidione pressi à nostris, coacti sunt pacem petere, quæ his potissimum conditionibus confecta est, vt omnes Christiani, qui in eo regno captiui tenebantur, abirent liberi: & vt Dominicanis & Franciscanis atque aliis libera esset facultas toto illo regno Christum prædicandi, credentesque baptizandi: vtque Rex Tunetanus Regi Siciliæ annuum tributum quadraginta millium aureorum persolueret.

Carolus Siciliæ Rex.

Dominicanis & Franciscanis datur libertas apud infideles prædicandi.

XXIII. OBIIT autem piissimus rex Ludouicus vicesima quinta Augusti, & tum in vita, tum post obitum multis claruit miraculis. A Bonifacio Pontifice, eius nominis octauo, in sanctos relatus est: Robertus Gaguinus libro septimo de gestis Francorum testis est, in archiuis Caroli quinti Regis Gallorum, repertam esse chartulam præceptorum quæ hic sanctus Rex filio suo primogenito, dum Tunetum obsideret, dictauit & scripsit: eamque ex Caroli thesauro receptam, Girardum de Montaguto regium scribam, Carolo exhibuisse anno salutis millesimo trecentesimo sexagesimo quarto. Ea præcepta & institutiones habentur etiam in manuscriptis codicibus, vnde nos ea stylo mutato descripsimus.

S. Ludouicus rex, catalogo sanctorum inscribitur.

Institutiones sanctissimæ, Philippo primogenito filio à S. Ludouico Rege sub mortem propositæ.

Charitas. FILI mi, ante omnia diligenter in eam curam incumbe, vt diligas Deum, nemo enim potest esse saluus, nisi Deum amet.

Odium peccati. CAVE, ne vnquam admittas peccatum mortiferum: sed omnia potius ferre velis genera tormentorum, quam aliquam talem perpetrare culpam.

Patientia. CVM aduersa accidunt, feras æquo animo, & cogites te commeruisse: atque ita luctum tibi inde accedet.

Humilitas. CVM rebus prosperis frueris, humiliter gratias agas Deo, ne inde animo elatus, efficiaris deterior, vnde te oportuit fieri meliorem.

Confessio. CREBRO confitearis peccata tua, deligasque tibi sapientes confessarios, qui te possint instituere & docere, quid agere, quid vitare te oporteat: & coram illis ita te compares, vt audeant te syncere reprehendere, & vitia tua indicare tibi.

Precandi studium. OFFICIVM diuinum deuotè auscultes: facessant ibi fabulæ & nugæ, nec oculi huc atque illuc circumferantur: sed ores Deum ore, & etiam meditando corde, idque præcipuè sub sacrificio post peractam consecrationem.

Misericordia. ANIMO sis pio & humano erga pauperes & calamitosos homines, illisque pro viribus opituleris.

Qui adscisceda, itemque vitãda. SI quid angat animum, id mox explices confessario tuo, aut alicui viro bono: ita fiet, vt facilius id feras.

Conciones. DA operam, vt quotum vteris consuetudine & familiaritate, ij sint homines probi & integri, siue religiosi illi sint, siue seculares, & cum illis libenter misce colloquia: porro nequam & improborum virorum commercia deuita.

Indulgẽtiæ. Sermones, qui fiunt de Deo, publicè & priuatim lubens audias, preces quoque & condonationes siue indulgentias studiosè expetas.

Obtrectationes cauendæ. AMATO bonum, odito malum omne.

VBICVNQVE fueris, nemo ausus sit quicquam eiusmodi te præsente eloqui, quod alliciat ad mortiferum peccatum, aut alterius famæ deroget: nec tu vnquam de vllo male loquaris obtrectandi animo.

Gratitudo. NON patiaris quenquam, te audiente, perdersè de Deo aut sanctis eius loqui, nec id sinas impune abire.

CREBRO gratias agas Deo pro bonis omnibus ab illo tibi collatis, vt dignus fias potioribus eius beneficiis affici & augeri.

Iustitia. IN administranda iustitia sis rectus & seuerus, & ita, vt leges præscribunt, eam exerceas erga subditos, neque ad dexteram, neque ad sinistram deflectens: pauperumque querimonias non reijcias, donec veritas innotescat.

SI quis habeat aduersum te querelam aut controuersiam, semper ab illo stes contra teipsum, donec rem certam comperias. Ita enim fiet, vt consiliarii tui fidentius iustam ferant sententiam.

Restitutio. SI quid possideas rei alienæ, etiamsi id acceperis à maioribus tuis, incunctanter restituas iusto possessori, vbi certo id tibi constiterit. Sin autem dubia res est, cura vt viri sapientes accuratè & sine mora inquirant. Id.n. vel maximè studere debes, vt qui sunt in ditione tua, pace & iustitia fruantur, in primis homines religiosi, & qui in Clero sunt.

Ecclesiastica beneficia dignis conferenda. PARENTIBVS tuis debes amorem, reuerentiam & obedientiam. Beneficia Ecclesiastica non conferas nisi benè dignis, & qui nulla eiusmodi beneficia habeant, idque ex consilio bonorum virorum.

BELLVM

Bellum, præsertim aduersus quemlibet Christianum, sine multo consilio vide ne suscipias. Si necessitas cogat suscipere, ecclesias & insonres nullo patiaris damno affici.

Si qua existat vel tibi, vel subditis tuis contentio, vel bellum, quoad poteris, componere & sedare coneris.

Vide vt bonos habeas prætores & magistratus, & de illis solerter inquiras, vti se gerant.

Semper sis addictus & deuotus Romanæ Ecclesiæ, & eius Pontifici haud secus, atque spirituali patri, te morigerum præbeas. Reuerentia erga Rom. Pontificem

Da operam, vt impensæ tuæ, moderatæ sint, & rationi consentaneæ.

Sub finem hortor & adiuro te, fili mi, si me contigerit ante te migrare ex hac vita, vt toto regno Franciæ pro anima mea cures offerri Deo precs & Missæ sacrificia.

Ad extremum, fili charissime, quicquid boni potest bonus & pius parens precari filio suo, id ego precor tibi. Sacrosancta Trinitas & sancti omnes seruent te ab omni malo, præstetque tibi Deus gratiam rectè semper agendi, & ipsius faciendi voluntatem, ita vt ille per te honoretur, & nos possimus post hanc vitam pariter esse cum illo, eumq; contemplari & laudare per infinita sæcula sæculorum, Amen.

Corpus S. Ludouici requiescit in cœnobio diui Dionysii in Franciæ: caput verò eius colitur in sancta Capella Parisiis. Vide Molanum in Notis ad Vsuardi Martyrol. hoc die.

VITA S. GREGORII EPISCOPI VLTRAIECTENSIS, SCRIPTA à B. LVDGERO EPISCOPO MONASTERIENSI, DISCIPULO eius, & ex MSS. Ecclesiæ Fuldensis per R. P. Christophorum Brovverum Soc. IESV edita. AN. 750.

I. SACRARVM Scripturarum præceptis monemur, vt diligamus Dominum ex toto corde, diligamus & proximum tanquam nos ipsos, & vt illos proximos nostros veraciter arbitremur, qui spiritalibus magis intenti sunt, quam carnalibus, atque ad eorum se promissa, vsque in diem nouissimum, piis operibus præparare non cessant. Quos non carnalis generatio extollit inaniter, sed spiritalis regeneratio fructificare facit & proficere: Caritas ista, quamuis omnibus domesticis Catholicæ fidei, quæ per dilectionem operatur, maximè tamen sanctis Patribus & Præpositis nostris exhibenda est, sicut Sanctus Apostolus adhortatur dicens: Rogo vos fratres vt noueritis eos qui laborant inter vos, & præsunt vobis in Domino & monent vos, vt habeatis illos abundantius in caritate propter opus illorum; pacem habete cum eis. Quæ est ista notitia, qua Præpositos nostros plus cæteris nosse præcipimur, nisi vt eis & viuentibus debitum honorem, & obsequium sincera intentione impendamus; & eorum pia & profutura exempla post obitum illorum non solum à memoria nostra nunquam recedant, sed ea etiam ad aliorum ædificationem indefinenter sermonibus repetere & dilatare non cessemus? quatenus id veraciter fieri valeat, quod idem Apostolus alio loco de ipsis spiritalibus patribus nostris hortatur & dicit; Quorum intuentes exitum conuersationis, imitamini fidem, vt qui in præsenti mortalitate vestigia illorum & exempla & mente retinemus & actu, in futura immortalitate, secundum Euangelij dictum, gaudium Domini nostri simul cum eis mereamur intrare. Ad illud peruenientes, dum largiente gratuita gratia Christi intrauerimus felicitatem perennem, nemo tollet à nobis in sempiternum: quoniam ad illud in initio, pio conditoris proposito conditi sumus, & post lapsum primi hominis in mortem, Redemptoris nostri misericordi visitatione ad idem reuocati, ad quod peruenturi in die nouissimæ necessitatis, si certissima spe in diebus mortalitatis huius, & hortamenta sequimur spiritualium Patrum: & semper nobis maxima gaudendi causa sit ipse Deus. Igitur quoniam vt dixi clarè testimoniis sanctæ scripturæ, spiritalibus Patribus honorem merito impendendum, & post præcepta Dominica eorum iussis nihil præferendum, paucis iam aperire curabo, ob cuius reuerentiam & dignam memoriam, hanc præfatiunculam præmiserim, pauca de innumeris benefactis eius donante gratia Christi & meritis ipsius suffragantibus scribere incipiens.

AVG. 25. Patribus spiritualibus ac Præpositis quãtum deferendum. 1. Th. ss. c. 5. Hebr. c. 13. Matth. c. 25

II. EST enim mihi sermo iste de Domno Gregorio Abbate, & Præceptore meo ab infantia: qui de nobili stirpe Francorum progenitus, nobilitate morum & sapientiæ documentis, nobilitatem seculi ornauit ac superauit. Quam vtique spiritualem nobilitatem & prudentiam assecutus est à sancto Martyre Bonifacio Archiepiscopo & Magistro suo; qui in diebus nobissimi Principis Francorum Regis Karli de Britannia & gẽte Anglorum clarissimum [a] quoddam Sidus Franciam veniens, sub regibus Karlmanno & Pippino eiusdem Regis Karli gloriosissimis filiis, quasi sol rutilans in sanctitate, expandit radios virtutis suæ & prædicationis, omniaque prope regna, viuens in corpore, largissimis dapibus doctrinæ suæ reficiens, & fide meliorauit & vitâ. Atque post transitum suum de hoc mundo per sanctum Martyrium, eadem Francorum regna per electa grana discipulorum suorum, in exemplum Dominici seminis fructificare fecit, & proficere vsque in hodiernum diem. Inter [b] quos B. Gregorius columna Ecclesiæ Dei inuentus est: qui in diebus religiosissimi Regis Pippini succedens Magistro, genti Fresonum missus est Prædicator; cui Magistro, & Bonifacio Martyri, B Gregorius hoc modo adhærere cæpit & discipulatum eius subire.

Gregorius Abbas, & Præceptor S. Ludgeri. Gregorij Magister S. Bonifacius. [a] S. Bonifacii in Francia adiuentus & merita. [b] B. Gregorius columna Ecclesiæ Dei.

III. CVM ipse Electus Dei Bonifacius Martyr post tredecim annos peractæ in Fresonia prædicationis, quibus in Australi parte Laci Almari, pauper Euangelicus, & propemodum solitarius sanctam sessionem suam tribus in locis peregisset, quorum vocabula locorum sunt hæc. Primus vocatur Wyrda, in ripa fluuij Rheni, vbi septem annis habitauit. Secundus vocatur Attingohem iuxta amnem Fehta, vbi habitauit annis tribus: quo in loco primum cœpit habere discipulum nomine Gembertum. Tertius locus appellatur Felisa, qui propior erat gentilibus & paganis, vbi tribus similiter annis mansit. Post hos inquam tredecim annos, dum admonitus à Deo ad Hassos & Thuringeos orientales regiones Francorum iter agere cæpisset lucrandorum Deo populorum causa, peruenit ad Palatiolum Monasterium virginum prope Treueris ciuitatem, in ripa fluminis Mosellæ; cui tunc præerat Abbatissa nomine [c] Addula religiosa valde & timens Deum. Quæ, cum vidisset Athletam Dei peregrinum & egentem, gratulabunda suscepit eum in hospitium suum, implens Dominicam adhortationem. Hospes eram & collegistis me. Cumque [d] ille sacer sanctus Viator Bonifacius secundum solitum morem suum Missarum mysteria peregisset, vt propemodum omni die agere consueuit, sederunt ad mensam ipse scilicet & Ancilla Dei Addula Abbatissa cum familia sua. Cæperunt autem ad ipsum sanctum conuiuium plus quam epulas, solatium

S. Bonifacii tres stationes in Fresia vel Batauia. Gembertus S. Bonif. discipulus. S. Bonifacius venit in Treueros. Matth. 25. [c] Addula Abbatissa S. Bonif. excipit hospitio. [d] S. Bonifacius fere quotidie missam celebrat.